

ДЖОН ШЕЛБІ СПОНГ І РАДИКАЛЬНА РЕФОРМА ХРИСТИЯНСТВА: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ У КОНТЕКСТІ ПОСТТЕЇСТИЧНОГО БОГОСЛОВ'Я

У статті розглянуто богословські погляди Джона Шелбі Спонга як представника радикального реформаторського крила сучасного християнства. Проаналізовано його ключові ідеї у контексті посттеїстичної теології, а також у взаємозв'язку з традиційною догматикою та сучасною гуманістичною думкою. Звернуто увагу на його «12 тез нової Реформації», а також на вплив його концепцій на розвиток міжрелігійного діалогу та секулярного духовного пошуку. Ця стаття пропонує систематичний виклад основних засад посттеїстичного християнства як напрямку, що відкидає традиційний теїстичний догматизм і натомість пропонує оновлену модель віри, адаптовану до світоглядних, наукових і культурних трансформацій сучасності. Автор узагальнює ключові ідеї провідних радикальних реформаторів, зосереджуючись на особі Дж. Ш. Спонга, та формулює концептуальні засади нової духовної парадигми.

Ключові слова: Дж. Ш. Спонг, християнська реформація, критичне богослов'я, христологія, біблійна герменевтика, посттеїзм, інклюзивність, секуляризація.

Yevhenii Lashko

JOHN SHELBY SPONG AND THE RADICAL REFORM OF CHRISTIANITY: A CRITICAL ANALYSIS IN THE CONTEXT OF POST-THEISTIC THEOLOGY

The article examines the theological views of John Shelby Spong as a representative of the radical reformist wing of modern Christianity. The author analyzes his key ideas in the context of post-theistic theology, as well as in relation to traditional dogma and modern humanistic thought. Attention is drawn to his "12 Theses of the New Reformation" and to the influence of his concepts on the development of interreligious dialogue and secular spiritual search. This article offers a systematic presentation of the basic principles of post-theistic Christianity as a direction that rejects traditional theistic dogmatism and instead offers an updated model of faith adapted to the worldview, scientific and cultural transformations of our time. The author summarizes the key ideas of the leading radical reformers, focusing on the personality of J. S. Spong, and formulates the conceptual foundations of a new spiritual paradigm.

Keywords: J. S. Spong, Christian Reformation, critical theology, Christology, biblical hermeneutics, post-theism, inclusiveness, secularization.

Актуальність. У другій половині XX століття християнське богослов'я почало відчутно реагувати на кризу віри, спричинену розвитком наукового раціоналізму, секуляризації та соціокультурних трансформацій. Питання втрати авторитету Церкви, зменшення ролі релігії у публічному просторі та зростання етичного релятивізму спонукали низку теологів до перегляду основних парадигм християнської думки. У цьому контексті погляди Джона Шелбі Спонга (John Shelby Spong), єпископа Нью-аркської єпархії Єпископальної церкви США, виявилися одним із найбільш послідовних і системних викликів традиційному християнству.

Спонг був не лише богословом, а й активним учасником громадського та церковного дискурсу, автором понад 20 книжок, у яких він виступав за радикальну трансформацію християнства в напрямі посттеїстичної, інклюзивної та морально актуальної релігії. Його позиція викликала гостру полеміку в середовищі як традиційної, так і прогресивної теології. Зокрема, важливими для аналізу є його «12 тез нової Реформації» (Spong, 1998), які він запропонував як альтернативу до класичних догм.

Дослідженість проблеми. Попри контрверсійність його підходів, постать Дж. Ш. Спонга привернула увагу дослідників із різних дисциплін: теології, релігієзнавства, філософії та соціології релігії. Зокрема, у праці Ганса Кюнга (Küng, 2001) акцентується на паралелях між закликами Спонга до реформ і спробами модернізувати католицьке вчення в дусі Другого Ватиканського собору. Кюнг визнає, що хоча позиції Спонга можуть здаватися крайніми, вони порушують ті самі питання, що й офіційна теологія: про значення догм, роль церкви в сучасному світі, місце науки у богослов'ї.

Браян Макларен (McLaren, 2004) у рамках прогресивного протестантизму звертається до спадщини Спонга як до основи «нової парадигми» християнства, яка не тільки інклюзивна, а й метанаративна в сенсі метамодерністської думки. У наукових журналах, як-от *Journal of Contemporary Religion* (Ford, 2010) і *Theological Studies* (Winters, 2015), аналізується не тільки зміст ідей Спонга, а й реакція на них серед духовенства та вірян. Особливо підкреслюється, що його погляди спричинили створення так званих «експериментальних парафій», де

віра ґрунтується на моральних, а не догматичних принципах.

У контексті герменевтики праці Спонга порівнюються з підходами Джона Домініка Кроссана й Елліді Шнайдер. Наприклад, у *Biblical Interpretation* (Holmes, 2012) автор відзначає, що Спонг розширює рамки літературної критики Святого Письма, пропонуючи її застосування до практики пастирства та богослужіння.

Значущим є також внесок критичних рецензій, які з'явилися після публікації книги *Why Christianity Must Change or Die*. Зокрема, Уільям Лейн Крейг (Craig, 2000) критикує епістемологічну основу Спонга, звинувачуючи його в релятивізмі, що, на думку Крейга, може призвести до повного розмивання християнської ідентичності. Водночас ця критика засвідчує реальну загрозу для ортодоксального християнства, що постає перед викликами секулярної модерності.

Отже, сучасна академічна думка здебільшого визнає Спонга важливим голосом у дебатах про майбутнє християнства, навіть попри суперечності щодо легітимності його богослов'я у межах традиційної парадигми.

Мета статті – ретельно проаналізувати богословські засади концепції Спонга, показати її місце у контексті посттеїзму, а також з'ясувати потенціал його ідей для майбутнього християнської думки.

Основний виклад. У центрі критики Спонга лежить класичне уявлення про Бога як всемогутню особистість, яка втручається в історію людства. Він вважає цю модель продуктом міфологічного мислення, непридатним для сучасної свідомості, що сформувалася під впливом наукової революції, еволюційної біології та космології. У праці *Why Christianity Must Change or Die* Спонг відкрито заявляє, що для виживання християнства потрібно відмовитися від надприродного теїзму та перейти до нової теології, у центрі якої буде не трансцендентний Суддя, а «джерело життя, любові та буття» (Spong, 1998).

Така позиція тісно пов'язана з процесною філософією Альфреда Норта Вайтгеда та «теологією буття» Пауля Тілліха, де Бог не є «істотою серед істот», а «глибиною буття» (Tillich, 1951). Це дає можливість Спонгу сформулювати посттеїстичний підхід, у межах якого духовність розуміється як внутрішнє переживання взаємозв'язку та глибини, а не як зовнішній культ поклоніння.

Одним із найрадикальніших аспектів теології Спонга є його розуміння особи Ісуса Христа. У своїх працях він наголошує, що в традиційному тлумаченні христологія спирається на доктрини, сформовані в дохристиянську епоху, які не відповідають сучасному досвіду людини. Зокрема, ідея про фізичне воскресіння Ісуса чи його надприродне

зачаття втрачає сенс в епоху критичної свідомості (Spong, 1994).

Натомість Спонг пропонує бачити в Ісусі взірць людини, яка повністю реалізувала потенціал любові, відкритості, жертвності та духовного прозріння. Це наближає христологію до морально-етичного взірця, а не до об'єкта культового обожнення. Його підхід співвідноситься з філософськими інтерпретаціями Ісуса в працях Альберта Швейцера, Дональда Сміта та Річарда Рора.

Спонг категорично заперечує інфалібілізм Біблії, стверджуючи, що вона є продуктом конкретного часу, місця та культури. У книзі *Rescuing the Bible from Fundamentalism* (Spong, 1991) він детально аналізує тексти Старого та Нового Заповіту з погляду літературної критики, історії релігій і соціальної психології. Біблія, за його словами, не є прямим об'явленням, а радше є зібранням свідчень релігійного досвіду, які потрібно тлумачити символічно, а не буквально.

Герменевтична парадигма Спонга передбачає критичне прочитання текстів з урахуванням їхнього соціального, політичного та міфологічного контекстів. Це відкриває шлях до оновленого біблійного богослов'я, яке більше не є джерелом авторитарної моралі, а перетворюється на натхнення до особистого пошуку сенсу.

Особливу увагу Спонг приділяє темі моральності в умовах релігійного плюралізму. Він вважає, що етика має бути звільнена від релігійного примусу, а натомість ґрунтуватися на усвідомленні людської гідності, співчуття та відповідальності перед іншими. У цьому він зближується з ідеями Східної філософії, секулярного гуманізму й етикою Емануїла Левінаса.

Ще одним важливим аспектом є інклюзивність. Спонг активно виступав за рівність жінок у священстві, права ЛГБТ-спільнот і прийняття представників інших релігій як повноправних партнерів у діалозі. Це ставить його в опозицію до ексклюзивістських форм релігії, які претендують на абсолютну істину, водночас закріплюючи те чи інше упередження (Голланд, 2024). Проте це продукує повільні, та все ж зміни. Так, католицька церква дозволила священникам благословляти одностатеві пари, але не проводити для них вінчання чи будь-які шлюбні обряди. Декларацію *Fiducia supplicans* із таким нововведенням видала Дикастерія віровчення, а Папа Римський Франциск затвердив її. «Коли двоє людей просять благословення, навіть якщо їхнє подружнє становище є «нерегулярним», висвячений священнослужитель може дати згоду. Проте цей жест пастирського благословення не має містити будь-яких елементів, які віддалено нагадують обряд вінчання», – йдеться у повідомленні (*Fiducia supplicans*, 2023).

Книга *Why Christianity Must Change or Die*, опублікована Спонгом у 1998 році, є своєрідним маніфестом посттеїстичної духовності. У ній містяться такі ключові положення (Spong, 1998).

1. **Теїзм як спосіб мислення мертвий.** Спонг відкидає класичне уявлення про Бога як «особу на небі», яка втручається в перебіг подій. У сучасному науковому світі така картина Бога здається архаїчною. Це означає перехід до панентеїзму чи процесного богослов'я, де Бог – це не зовнішній агент, а глибина буття (за Паулем Тілліхом). Такий Бог «не робить чудес», не порушує закони природи, а діє через свідомість, совість, любов.

2. **Необхідне посттеїстичне розуміння Бога.** Новий образ Бога має бути поза рамками теїзму – як джерело життя, любові, свідомості. Це відкриває шлях до містичної, а не догматичної релігійності. Бог – не «той, хто зверху», а «те, що в глибині». Це зближує релігію з філософією та духовною практикою.

3. **Ісус – не надприродна істота, а вірець глибокої людяності.** Ісус – не Бог, який «взяв людське тіло», а людина, яка повністю реалізувала божественне в собі. Це радикально змінює христологію. Ісус – не об'єкт поклоніння, а вірець для наслідування. Спасіння – не у «вірі в Ісуса», а в «бути як Ісус». Такий погляд ставить людину в центр духовного розвитку.

4. **Біблія – людський продукт.** Біблія – не «надиктована Богом», а свідчення релігійного досвіду людей. Це відкидає інфалібілізм (непомильність) Писання. Такий підхід відкриває дорогу до критичного біблійного аналізу, надає змогу читати тексти в історичному контексті, а не вважати кожне слово абсолютною істиною.

5. **Гріх – це не злочин проти Бога, а розрив зв'язку із життям.** Спонг відкидає концепт первородного гріха, якого немає у свідомості сучасної людини. Гріх – не порушення «зовнішнього закону», а втрата цілісності, любові, відповідальності. Це екзистенційне тлумачення близьке до психології та етики.

6. **Викуплення – не через кров, а через любов.** Ідея, що Бог «вимагає жертви» – жорстока та застаріла. Ісус не «сплатив борг», а показав силу безумовної любові. Це відмова від юридичної моделі спасіння (анзельмова теорія викуплення). Спонг повертає нас до «етики любові», у якій Бог не суддя, а джерело співчуття.

7. **Воскресіння – символ, а не фізична подія.** Воскресіння не було тілесним поверненням до життя, а є трансформаційним досвідом перших учнів. Це бачення ближче до глибокого релігійного переживання, ніж до історичної події. Воскресіння стає символом того, що любов сильніша за смерть, а не доказом божественності.

8. **Молитва – не прохання до Бога, а внутрішня трансформація.** Молитва – не «прохання» до Бога втрутитись, а акт медитації, заглиблення, зміни свідомості. Це наближує молитву до східних духовних практик (дзен, йога, суфізм). Молитва розглядається як шлях до внутрішнього спокою, усвідомлення, співчуття.

9. **Моральність – не від Бога, а з людської відповідальності.** Мораль не спирається на «божественні накази», а випливає з усвідомлення єдності та гідності всіх людей. Це гуманістичне етичне мислення. Справжнє добро – не із примусу, а з любові. Віра не протистоїть моральності, а підтримує її через співпереживання.

10. **Християнство має бути інклюзивним.** Церква має приймати всіх – незалежно від статі, сексуальності, раси, віри. Це радикальний виклик традиційній ексклюзивності. Спонг ставить любов вище за догму. Інклюзія – це вияв Божої присутності в різноманітті.

11. **Християнство – не єдина істина.** Інші релігії – це також шляхи до глибини буття. Ніхто не володіє монополією на істину. Це релігійний плюралізм. Він суперечить місіонерській ідеї «спасати всіх», але сприяє діалогу між культурами. Християнство стає не владним проєктом, а співрозмовником.

12. **Завдання – створити нову спільноту віри.** Церква майбутнього – це не інституція догм, а простір пошуку, співпереживання, співтворчості. Спонг бачить церкву як «спільноту змінених сердець», а не центр влади. Така церква не контролює, а надихає. Це повернення до первісної ідеї «екклесії» – зібрання вільних у душі людей.

Ці тези не лише переглядають основи догматичного віровчення, а й задають вектор духовного розвитку, де головною цінністю є любов і свобода.

Спонг посідає унікальне місце серед богословів постмодерного періоду. На відміну від академічно орієнтованих теоретиків, він поєднує богословське письмо з пастирською діяльністю, спрямованою на реальні трансформації у церковній практиці. Його ідеї перегукуються з працями Маркуса Борга, Домініка Кроссана, Гарві Кокса й інших представників так званого *Jesus Seminar* (Borg, 2003; Crossan, 1994; Cox, 1995). Усі вони виступають за дехісторизацію біблійних міфів і пошук нових форм духовності.

Разом із тим критика Спонга є предметом численних полемік. Консервативні теологи вважають його позицію антикатехитичною та такою, що розмиває основи християнської віри. Проте, з іншого боку, його ідеї відкривають новий простір для віруючих, які прагнуть поєднувати релігійний досвід із науковим світоглядом.

Грунтуючись на багатій інтелектуальній спадщині Спонга та, безумовно, поважаючи її, водночас також переосмислюючи та доповнюючи, можна

продовжити формулювати своєрідний чек-лист можливої нової Реформації як антитезу традиціоналістським й особливо обскурантистським тенденціям у християнській церкві.

1. **Віра без теїзму.** Немає необхідності вірити в антропоморфного Бога як надприродну істоту, яка перебуває поза світом, втручається у події та карає чи рятує за своїм уподобанням. Бог – це символ глибин буття, втілення трансцендентного виміру реальності, доступного через досвід, страждання, любов і взаємозв'язок.

2. **Ісус як архетип, а не божественний виняток.** Ісус із Назарета – це втілення повноти людського буття, пророк співчуття, носій етичної революції, а не метафізичний Син Божий у традиційному догматичному сенсі. Його життя є запрошенням до трансформації, а не інструментом викуплення.

3. **Воскресіння як метафора надії.** Потрібно визнати, що воскресіння не є біологічним фактом, а міфологічною мовою перемоги життя над страхом і смертю. Воно є символом безумовної надії, а не доказом фізичного чудесного повернення до життя.

4. **Біблія як людський документ.** Святе Письмо – це бібліотека історичних, поетичних, релігійних текстів, які відображають духовні пошуки спільнот. Біблія не є непогрішимою істинною, а джерелом натхнення та критичного осмислення, яке потребує герменевтичної чутливості.

5. **Віра без догм.** Нова духовність не потребує ортодоксії. Догми – це історичні конструкції, а не абсолютні істини. Необхідно вибирати відкритий пошук, а не замкнену систему. Питання цінніші за відповіді, сумнів – чесніший за фальшиву впевненість.

6. **Християнство без триєдиного Бога.** Потрібно визнати, що Трійця – це богословський символ, а не онтологічна структура. Досвід Бога не потребує трьох іпостасей. Об'єктивно існує множинність мов для духовного переживання: феміністичні, натуралістичні, метафоричні, поетичні.

7. **Спасіння – це зіцнення, а не звільнення від гніву Божого.** Спасіння не є уникненням пекла. Це процес цілісності, звільнення від страху, токсичного сорому та відчуження. Це глибоке оновлення нашої людяності, яке вкорінене у співчутті, не в доктрині.

8. **Церква як простір співбуття, а не інститут контролю.** Потрібно будувати спільноти, де зібрання людей служить одне одному в любові та дії, а не підкоряється авторитету. Церква – це не будівля та не ієрархія, а практика співчуття та справедливості.

9. **Християнство без винятковості.** Необхідно відкинути ідею, що християнство є єдиною істинною релігією. Бог говорить багатьма голосами – через іслам, буддизм, атеїстичну етику, через природу, мистецтво, науку. Вибором є інклюзивність, а не виключення.

10. **Майбутнє віри – у дії, а не в ідеології.** Справжня духовність виявляється не у визнанні символів, а в практиці: у боротьбі за права людини, в турботі про планету, у створенні мирних, чесних і люблячих спільнот. Слова про Бога втрачають значення, якщо вони не втілюються в діях.

Зазначений перелік не є ані вичерпним, ані незмінним, це не заперечення християнства, а його оновлення. Заклик до нової Реформації має звучати не як повернення до минулого, а як прорив у майбутнє: духовне, вільне, глибоко людяне. Тут, немає готових відповідей, але має бути рух уперед – у пошуку, у співчутті, у правді.

Отримані результати дослідження мають суттєву теоретичну та практичну цінність для сучасного академічного релігієзнавства.

По-перше, систематизація ідей Спонга дає змогу краще зрозуміти динаміку еволюції християнської думки в епоху пізньої модерності та постсекулярного суспільства. Його підхід ілюструє унікальний приклад критичного осмислення догматичного спадку в контексті гуманітарних, наукових і етичних викликів сьогодення.

По-друге, аналіз посттеїстичних уявлень Спонга відкриває нові можливості для інтердисциплінарного вивчення релігії як феномена культури, зокрема на перетині теології, філософії релігії, соціології та культурної антропології. Тому постає потреба в розширенні аналітичного інструментарію академічного релігієзнавства шляхом включення категорій постметафізичної герменевтики, секулярної етики та когнітивної науки про релігію.

По-третє, робота Спонга слугує методологічним зразком для подальших досліджень нових форм релігійної свідомості, які виникають поза межами ортодоксальних конфесій і тяжіють до індивідуалізованої, критично осмисленої духовності. Це може стимулювати порівняльні дослідження аналогічних трансформацій у юдаїзмі, ісламі чи буддизмі.

Зрештою, критичне осмислення спадщини Спонга вказує на важливість дослідження інституційних реакцій на радикальні богословські виклики. Це стосується як внутрішньої динаміки конфесійної ідентичності, так і змін у дискурсі міжрелігійного діалогу, інклюзивності та церковної легітимності. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу подібних підходів на молодь, маргіналізовані спільноти, а також на розвиток альтернативних парафіяльних структур.

Отже, осмислення ідей Спонга не лише актуалізує методологічну гнучкість релігієзнавства, але й сприяє поглибленню розуміння змінної природи віри у посттрадиційну епоху.

Висновки. Джон Шелбі Спонг представляє богословський радикалізм, спрямований не на руйнування християнства, а на його оновлення відповідно до вимог

часу. Його підхід передбачає відмову від теїстичного Бога, критичну герменевтику Святого Письма, етичний гуманізм і релігійний плюралізм. У цьому сенсі його богослов'я може стати основою для формування нової постсекулярної релігійності, яка об'єднує глибоку духовність із раціональним осмисленням світу.

У добу кризи інституційної релігії ідеї Спонга надають християнству шанс на еволюцію. Хоча вони викликають заперечення з боку ортодоксального богослов'я, вони також резонують із тими, хто шукає віру, що не конфліктує з наукою, моральною свідомістю та духовним прагненням до цілісності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Borg M. *The Heart of Christianity: Rediscovering a Life of Faith*. HarperOne, 2003. 240 p.
- Cox H. *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-first Century*. Addison Wesley, 1995. 368 p.
- Craig W. L. A Response to the Post-Theistic Theology of John Shelby Spong. *Philosophia Christi*. 2000. No. 2 (2). P. 345–358.
- Crossan J. D. *Jesus: A Revolutionary Biography*. HarperOne, 1994. 256 p.
- Dichiarazione “Fiducia supplicans” sul senso pastorale delle benedizioni del Dicastero per la Dottrina della Fede, 18.12.2023. HOLY SEE PRESS OFFICE. URL: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2023/12/18/0901/01963.html>.
- Ford M. Post-Christian Spirituality: John Shelby Spong and the Search for Authentic Faith. *Journal of Contemporary Religion*. 2010. No. 25 (3). P. 351–365.
- Holmes S. Reading the Bible in the Age of Postmodern Critique: Spong and the Narrative Turn. *Biblical Interpretation*. 2012. No. 20 (2). P. 198–220.
- Küng H. *The Catholic Church: A Short History*. Modern Library, 2001. 272 p.
- McLaren B. *A Generous Orthodoxy*. Zondervan, 2004. 352 p.
- Spong J. S. *Rescuing the Bible from Fundamentalism: A Bishop Rethinks the Meaning of Scripture*. HarperSanFrancisco, 1991. 256 p.
- Spong J. S. *Resurrection: Myth or Reality? A Bishop's Search for the Origins of Christianity*. HarperOne, 1994. 352 p.
- Spong J. S. *Why Christianity Must Change or Die: A Bishop Speaks to Believers In Exile*. HarperOne, 1998. 288 p.
- Tillich P. *Systematic Theology, Volume I*. University of Chicago Press, 1951. 307 p.
- Winters T. Progressive Theologies in the Episcopal Tradition. *Theological Studies*. 2015. No. 76 (1). P. 112–135.
- Голланд Дж. Коротка історія мізогінії. Найдавніше упередження у світі. Київ : Rogue Umbrella Ltd. у співпраці з ГО «АРК.ЮЕЙ», 2024. 352 с.

REFERENCES

- Borg, M. (2003). *The Heart of Christianity: Rediscovering a Life of Faith*. HarperOne.
- Cox, H. (1995). *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-first Century*. Addison Wesley.
- Craig, W. L. (2000). A Response to the Post-Theistic Theology of John Shelby Spong. *Philosophia Christi*, 2 (2), 345–358.
- Crossan, J. D. (1994). *Jesus: A Revolutionary Biography*. HarperOne.
- Dichiarazione “Fiducia supplicans” sul senso pastorale delle benedizioni del Dicastero per la Dottrina della Fede, 18.12.2023. HOLY SEE PRESS OFFICE. URL: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2023/12/18/0901/01963.html>.
- Ford, M. (2010). Post-Christian Spirituality: John Shelby Spong and the Search for Authentic Faith. *Journal of Contemporary Religion*, 25 (3), 351–365.
- Holland, J. (2006). *Misogyny: The World's Oldest Prejudice*. Carroll & Graf Publishers.
- Holmes, S. (2012). Reading the Bible in the Age of Postmodern Critique: Spong and the Narrative Turn. *Biblical Interpretation*, 20 (2), 198–220.
- Küng, H. (2001). *The Catholic Church: A Short History*. Modern Library.
- McLaren, B. (2004). *A Generous Orthodoxy*. Zondervan.
- Spong, J. S. (1991). *Rescuing the Bible from Fundamentalism: A Bishop Rethinks the Meaning of Scripture*. HarperSanFrancisco.
- Spong, J. S. (1994). *Resurrection: Myth or Reality? A Bishop's Search for the Origins of Christianity*. HarperOne.
- Spong, J. S. (1998). *Why Christianity Must Change or Die: A Bishop Speaks to Believers In Exile*. HarperOne.
- Tillich, P. (1951). *Systematic Theology, Volume I*. University of Chicago Press.
- Winters, T. (2015). Progressive Theologies in the Episcopal Tradition. *Theological Studies*, 76 (1), 112–135.